

ДРАГО КЕКАНОВИЋ

ДОРУЧАК У ЛОВАЧКОМ РОГУ

На крају сам пристао на ту каву с Милијем.

Одуговлачио сам, јесам, да се послјије тридесет и пет година сретнем с богатим рођаком, а вјеровао сам да имам добар разлог да одгађам каву с момком с којим сам одрастао, јер наш посљедњи сусрет нисам памтио по добру. Онда, 1990. године, Миливој, Мили, у свом пословном распореду није нашао ни пола сата да на миру саслуша моје јаде. А моји јади нису били мали. Као судија окружног суда, због кривих крвних зрнаца, како се говорило око мене у ружној шали, у пола радног вијека, дакле, остао сам без посла, занимања и звања, и требала ми је одређена свота готовине да положим адвокатски испит и отворим одвјетничку праксу. Али му о свему томе нисам могао разлагати преко телефона, а он ми је обећавао да ћемо се сутра свакако наћи, а онда је ту нашу каву, кавицу, одгађао у посљедњи час за неки други термин, све док ми се није јавио с аеродрома, на путу за Бугарску или Чешку, нисам запамтио, јер су му пропали преговори с *Јадран филмом* око пласмана *Гричке вјештице* (Марије Јурић Загорке, наравно) на америчко филмско тржиште, па не зна како да ми се исприча што је испало тако како је испало. А када сам смогао снаге да му укратко кажем да ми је требала позајмица готовог новца не већа од његове раскошне вечере с његовим пријатељима и пословним партнерима у *Еспланади*, Мили ми је довикнуо кроз смијех да одмах, чим положим тај адвокатски испит, узем први авион и долетим к њему, у Америку, као да тамо, у Чикагу или Лос Анђелесу, само чекају на моје одвјетничке услуге. Нисам га назвао, наравно, отада се нисмо чули.

И сада се јавио с аеродрома. Драги мој рођо, јавља ми се СМС поруком да га обавезно контактирам. Важно му је, неодгодиво му је важно (и то је поновио неодгодиво!) да се нађемо и попијемо каву, само

нека га зврцнем, кад ми одговара, ако могу ујутро, у вријеме доручка, у хотел Јегерхорн, у Илици 14, нека не бринем, лова није у питању, завршио је поруку, и могао сам га замислити тамо, на аеродрому, како се потихо церека осветничким смијешком славонског ђилкоша који се у страном свијету обогатио и остварио свој амерички сан. Шести-седми дан, не сјећам се више, одговорио сам му, изговором, (како другачије?!), да сам пред оперативним захватом на каротидама, и да нисам сигуран да ћу наћи времена за чаврљање о старим данима. Њега то, као што сам очекивао, нимало није омело да ми одговори како је спреман да се нађемо под било каквим условима и у било каквим околностима, нека му пошаљем адресу болнице и термин операције, он ће чекати да се пробудим из наркозе и да ми, ваљда не сумњам, (што се евентуалних трошкова око оперативног захвата тиче) стоји на располагању у сваком погледу. Што сам друго могао и очекивати?! Такав је Миливој, кад нешто науми, не обазире се на препреке. Предвече, истог дана, поручио ми је да неће отићи из града док се не сретнемо, и ја сам на крају, кажем, одустао од смишљања увјерљивијих изговора. Да му сад објашњавам како годинама већ избегавам сусрете с људима из прошлости, младости или дјетињства, свеједно, и да су ми у телефонском именику остала су само три-четири броја на која сам се одазивао, да се не могу сјетити кад сам посљедњи пут био на Јелачић плацу и у Илици, бесмислено би било. А онда, још би му теже било објаснити како се сада, неочекивано али истинито, пробудила она жеравица знатижеље за коју сам вјеровао да се одавно угасла. Да, без икакве рационалне жеље да сазнам одговоре на њих, све су ме чешће засакала питања: Због чега ме он сад треба?! Што је посриједи?! И зашто је тај човјек, рођак, у реду, прелетио хиљаде километара само зато да попије са мном каву?! И баш у том преуређеном али скромном свратишту с јадне три звјездице, опскурном за његов богаташки *image*. И то баш ујутро? За вријеме конвенционалног хотелског доручка?! Зашто, доиста? И чему?! Када одавно више ништа не веже америчког бизнисмена, филмског продуцента, менаџера, или шта је већ био, *celebritija* и честог госта *aftrepartyа* и филмских таблоида, (и чега све не?) с пензионером који са страхом гледа како цијене у квартовском дућану дивљају из дана у дан и пажљиво одваја сваки еуро из џепа?! Када, чак и да заборавим оно давно понижење, нас двојица више немамо ни о чему разговарати! Било па прошло! Тим прије што је он заборавио да је у Загребу тих неколико студентских својих година био под туторством мојих родитеља. А све зарад успомене на његову мајку Софију, некаку даљњу рођакињу моје мајке Маре. Све док се, помахнитао за филмом, држећи се за сукњу неке вижљасте италијанске костимографкиње, помоћне гардероберке заправо, на некој италијанско-југо филмској копродукцији, није отиснуо у свијет. „Не бринимо, Маро, тај ће се снаћи!“ сјетио сам се да мој Ђуро тјешео мајку.

Задрхтао сам, међутим, кад сам угледао Миливоја, Милог, како се гегуцкајући и скакућући с ноге на ногу као младић спушта с ката низ степенице. Заборавио сам, по свему судећи, да ме је давно својом немарношћу, било чиме, онако гадно понизио и повриједио, изневјерио како само рођак може изневјерити рођака, сад сам једва дочекао да га загрлим. Не знам, међутим, што ми је било, устао сам из фотеље, раскопчао капут и потеглао непостојећи револвер из непостојеће футроле и повикао: „Потегни и пуцај, каубоју!“

Не, лажем, није тако било. Морам сада застати на тренутак, и морам признати да ме је Мили затекао и изненадио, не знам због чега сам другачије замишљао осамдесетогодишњег Амера, не знам, кажем, јер се он појавио на вријеме, тачно у минут, гегуцкао се, а увијек се тако гегуцкао, и као дјечак, али сада с правим, ручно израђеним кожним каубојским шеширом од говеђе коже, одјевен баш онако како се одјевају они који подражавају *western* моду. Ваљда сам се због тог каубојског шешира, док се он тако гегуцкао раширених руку и насмијан, стрмоглавио у дјетињство и наше будаласте револверашке обрачуне на арманишту његове родне куће, иза штагла и торова и свугдје би нашли мјесто за обрачуне, ваљда сам због тога, понављам, поново симулирао окршај и рекао то што сам рекао, повикао још и: „Готов си! Паф, паф!“ Мили је такође био затечен, најприје је застао, разјапљених уста, а онда је затетурао и грохотом се насмијао. „Јеси ме?! Јеси, богара му! Равно у срце! Ово ти је први пут, зар не, да си био бржи! Није ли ти ово први пут да си био бржи?!“ поново је загрохотао и шеширом покрио непостојећу смртну рану.

Онда смо се тек загрлили и изљубили, а мени су пред очима пролетјеле слике двојице дванаестогодишњака који се котрљају низ падине воћњака и ваљају у високој трави пропланака, тамо, у Славонији, испод Папука. Миливој је, наравно, био освјежен туширањем и заливен свим скупим парфемима свјетског путника, али ме у том нашем загрљају изненада заплуснуо мирис његовог зноја, смрадан и неподношљив до повраћања, сјећање ме је, да, поново запухнуло и вратило у врућа лjeta када су ме родитељи, послвије бронхијалне терапије у Велом Лошињу, остављали да проведем још седмицу, двије тамо, у воћњацима и виноградима, на ливадама мајура подно Папука, код некакве даљње мајчине тетке, на најчишћем, тврдили су, зраку на свијету. А ја сам, градско дијете, ипак, то доживљавао као најгору казну. Тежу од велолошињских терапија. Мрзио сам село, нисам га подносио, заиста, повраћао сам од мириса крављих балега када бих се пробудио, још бих мучније повраћао на откосима покошене траве у воћњацима и виноградима Миливојевог дједа Петра. Ни данас не знам како сам преживио оне обилне доручке с цврчањем печене сланине и стално нуткање: „Једи, дико! Једи, па поврати, ако мораш! Али једи! Жив створ мора јести, синко! Мора!“ тетке Софије, Миливојеве мајке. И јео сам, трудио

сам се да једем, заиста сам јео, трпао у себе, а касније бих објаснио самом себи да сам то радио само зато да се, колико-толико, могу супротставити рвачким захватима њеног сина, његовим подметањима ноге у сваком закораку, обарању на земљу и гушењима хиперактивног вршњака, ништа није помагало што ме је тетка Софија, Жофа, како су је сељани звали, узимала у заштиту, и што је она знала да шибом ошине непослушног насилника, његово се злостављање настављало из дана у дан. Истина је, да, Мили се стално испричавао да ме гњави за моје добро, да не останем загревачки мекушац, већ да се, колико сутра, може похвалити својим рођаком, правим градским фрајером који не узмиче ни пред киме; тако се увијек оправдавао кроз смијех и гњавио из дана у дан, изазивао ме је да се песничимо и рвемо, показивао ми је чудо захвате и бацакао у сламу и сијено, а онда би ме засипао загрљајима пуним зноја када бих га послушао. Да ствар буде гора, одрасли су (моји и Мара и Ђуро, и тетка Софија, и дјед Петар) почетком јесени и школске године с правом закључивали како ми је та промјена зрака толико добро дошла, и да од проклетог бронхитиса више нема ни трага.

„Потегни и пуцај, каубоју“, потихо сам се огласио када је Миливој напокон утихнуо и престао да се смијучка и грохоће. Да, прошли смо већ и ту фазу нелагоде која наступа у оваквим закашњелим сусретима људи који се дуго нису ни видјели ни чули, и који сада испитивачким погледима провјеравају шта је од кога остало и да ли је вриједно да се уопће поново огласе или да и ово сретење што прије забашуре глупим фразама и ријечима које се позивају на успомене, сјећања, а заправо ништа не значе. Јесам, издржао сам онај тврди, ледени поглед бившег славонског клипана из воћњака његовог дједа а сада доларског милијунера, маркантног, очуваног старца с траговима пластичних операција, али савршено смирених и контролираних покрета. „Потегни и пуцај, каубоју!“ поновио сам, сада већ с неочекиваном чврстином у гласу.

У почетку, мој Миливој није знао одакле да почне. Почео је да размјешта шалице на столу, премјештао је свој шешир час на једну, час на другу страну стола, али је брзо одустао од тог премјештања и сабрао се, дубоко је уздахнуо, хукнуо, у ствари, а онда ме упитао: „Сеже ли твоје памћење, рођо, до нашег дјетињства? До тамо негдје шездесетих година, до почетка шездесетих, можда баш до шездесете, шездесет прве, свеједно, до тога дана кад смо заједно гледали Бен Хура, оног с Чарлтоном Хестоном у кину Балкан?! Када сам први пут дошао теби, у Загреб?! Први пут ја теби, а не ти мени, памтиш ли, сјеђаш ли те?!“ Морам признати да сам био затечен питањем, али само закратко, довољно да се сад и сам гласно насмијем. У посљедње вријеме дешава ми се да ми на памет долазе, без повода и разлога, или им ја не умијем открити повод и разлог, неповезане неке кратке слике из давне прошлости. Читао сам, да се разумијемо, о томе да се у старости јасније присјећамо лица и догађаја из дјетињства него што смо у стању запам-

тити гдје смо прекјуче били и шта смо јуче јели, у доколици сам читао и неке научне студије о томе, кажем, али им нисам придавао велику пажњу, још увијек сам вјеровао да имам мање године него што ми пише у документима. Бен Хура се, међутим, добро сјећам, стајање у дугом реду за драгоцјене улазнице нисам могао заборавити; ред се протезао преко цијелог Прерадовићевог трга, све тамо до нашег Храма Светог Преображења Господњег. Кимнуо сам Милом да се сјећам свега. И његовог првог доласка мени у госте, када га је тетка Софија послала на пут да се нађе при руци дједу Петру на великој Пољопривредној изложби воћарства и виноградарства на загребачком Велесајму, и нашег дописивања око тога шта би волио да посјети у граду; и његовог узбуђења што ће му се пружити прилика коју никако не жели пропустити: да види Бен Хура у правом кину, а не у оној мрачној шкатуљи од локалног кина Папук, или како се већ звало то његово кино за чије је улазнице, на ужас тетке Софије, крао јаја, не само из њихов кокошињца.

„Сјећаш се, дакле?“ запрепаштено је поновио Мили.

„Сјећам се, човјече!“, гласно сам потврдио и поново кимнуо, једном, па још једном, и кимнуо би још једном да он није гласно отхукнуо с олакшањем, чак се придигао из фотеље, па се насмијан стровалио натраг, затоптао оним каубојским чизмама, не знајући што ће са собом од среће. „Ево о чему се заправо ради, рођаче“, једва је прошапутао некуда у страну.

Услиједила је исповијест коју не умијем овдје поновити од ријечи до ријечи. Никада, наиме, у својој дугогодишњој судачкој, а послјије и адвокатској пракси, нисам умио да у записник дословце поновим туђи исказ; увијек сам то препуштао тајницама, записничару, на крају расправе. Одавно сам, још из очеве адвокатске канцеларије, понио поуку да су у расправама, људским споровима, било каквим, ријечи најмање важне, да баш оне, ријечи, кривотворе истину. Истина је света, ако је уопће има, и слична љубави, ако је уопће има. Тачка. Јер истина је обично у утиску, дојму, како хоћете да то назовемо, њој ријечи не требају. Знаш, знаш да би сада, за оно што вам желим испричати, и те како било пуно упечатљивије да вам Миливојеве ријечи посложим од слова до слова, као доказ и документ, тим прије што је он говорио разговријетно и полако, онако како се изговарају пажљиво припремане и напамет научене реченице; што је заправо била истина јер се он више обраћао мобителу него мени. „Не смета ти ваљда што ово снимам?!“ упитао је када сам га погледао. „Снимај, шта би ме то сметало“, одговорио сам и слегнуо раменима. Он се осмијехнуо и одмах је наставио, као да је и та сцена већ била предвиђена запамћеним сценаријом, и била је, по свему судећи, јер ми се Мили сљедећом реченицом неочекивано потужио на захтијевног писца својих мемоара, пристојно плаћеног *ghostwritera*, писца духова, како би се то неспретно превело. Тај се *ghostwriter*, који преузима твоје име и твој живот и онда пише о теби и твом животу као

да је сад он ти, твој дух од писца, дакле, тај се одједном појавио са захтјевом, на који му је уговор давао за право, да преуреди уводно и почетно поглавље мемоара, јер њему (слушај само, ко је он?! нула, нико и ништа!) недостаје увјерљивија прича, доказ, интрига, измишљотина, било што због чега се, у ствари, тада још увијек млади и талентирани, доказани и остварени асистент филмске режије, савршени организатор снимања, техничко лице али рођени филмација, алфа и омега филмског сета, одлучио да побјегне од комунизма, сиромашног Истока и потражи срећу на Западу у Калифорнији, наравно, у Холивуду, дакако, па онда у Чикагу, у ком је већ постао продуцент и зарадио први милион. Јесте, признаје, њему је тек тада, (наивној славонској сељачини, баш се тако горко осмјехнуо!) постало јасно да га издавач жели, као толике из Европе, из Источне Европе, како они кажу, промовирати као жртву политичког прогона и апатрида, јер би мемоари имали далеко бољу прођу, а он то никада није био. Барем ја могу посвједочити. Као што могу посвједочити да га политика никад није занимала и да је од малих ногу био опчињен филмом и покретним сликама. Али посао око његове монографије је био при крају, и више није имао избора.

А сад је и он, усталом, надошло му је то у богаташкој доколици, одједном пожелио да у прошлости пронађе и препозна онај пресудни тренутак, догађај, *ружин пулољак* Орсона Велса, приказ и слику у којој се прелама његов живот и указује одбљесак нечег новог што треба тек досегнути, али је толико вриједно да се без жалости напушта све што си био до тада јер си наслутио неког другог себе, новог, узбудљиво новог и достигнуог. Данима је он, тако, мјесецима прекопавао по годинама које је оставио иза себе, темељито се, студиозно враћао унатраг, све док му из таме успомена није искрсао овај *Ловачки рог* у Илици и лица двојице дјечака, дванаестогодишњака, тринаестогодишњака, колико смо већ тада имали, за доручком, уз бијелу каву, топле кајзерице с путром и мармеладом. Сјетио се затим да је био окупан свјетлошћу лустера и да је с радио-апарата допирала стишана музика, или је то била плоча на грамофону, јер је неки мушки глас непрестано понављао *Мој Загреб как имам те рад*, или тако нешто, док је он зурио у прозор испред ког су промицали јутарњи пролазници и помишљао како би било лијепо, да су се велика врата далеког свијета одшкринула први пут баш овдје, у овом граду, када је први пут помислио како би било лијепо да се тако сваки дан доручкује, далеко од мукања жедних крава (које треба напојити) и квоцања кокошију на буњишту.

Ох, како сам одједном промрзао и некако устукнуо, толико да сам се изненада стресао, што ни њему, Милом, није промакло. „Зар није било тако, рођо?!“ прошапутао је са зебњом у гласу. „Рекао си да се сјећаш тог доручка?! Судија си, адвокат, шта ли си, па пресуди?!“ завапио је, уносећи ми се у лице. Поново сам закимао, трудећи се да будем што увјерљивији. „Било је баш тако, Мили!“ рекао сам, и сам запрепаштен

како увјерљиво лажем, свјестан да ни њему сад ријечи више ништа не значе, и да морам издржати његов ледени поглед. Издржао сам га, загрљајем сам одговорио на његов загрљај.

Јер није било тако, наравно.

Мили тада није прошетао Загребом, није ни стигао до Ловачког рога, а камоли на пројекцију Бен Хура, јер га моја Мара није пуштала од себе, чим га је на колодвору примила за руку, пригрлила га је у наручје, онако како се грле болесна дјеца, искусној болничарки није промакло да мали гори у ватри шарлаха, а она никад није губила вријеме, Мили је прву инјекцију пеницилина добио у колодворској амбуланти Црвеног крижа. Ђуро и ја смо одвели и смјестили дједа Петра у хотел. Никад нећу заборавити, јер и данас памтим колико је био тежак дједов војнички кофер, чинило ми се да је натоварен камењем. Али није он, наравно понио камење из потока испод својих воћњака, не. Кофер је био пун нарезане шунке и сланине, месних кобасица и црвеног лука, ту је била и стаклена буклија славонске шљивовице, понио је чак и дрвену пастирску соленку. „За сваки случај, нек се нађе!“ понављао је старац потихо. Послије смо сишли на доручак, баш онакав какав је Мили описао, обасјан лустерима и озвучен слаткоћом шлагера, а послије кратког сашаптавања одраслих схватио сам да сљедећа три дана нећу морати ићи у школу, јер морам бити дједу на помоћи, и овдје у хотелу и на Велесајму, и да се свуче и да се обуче, а Ђуро ће доћи по мене у десет сати навече, до Британског трга на ком смо становали, уосталом, ионако није далеко.

Али тих дана се нисам наспавао. Миливој ме је чекао у покрајњој собици за наше слушкиње, за дјевојке, у ствари, које је моја Мара доводила с времена вријеме из амбуланте, бринула се о њима, неке је чак и поудавала из те собице. Рекао сам чекао, а заправо би требало рећи нестрпљиво дочекивао, још увијек у врућици, али разрогачених очију, без имало стрпљења да му препричавам, од сата до сата, шта се то догађало са мном и дједом тога дана, и у хотелу Језерхорн, и тамо на Велесајму. Познавао је он добро свог дједа, већ га је запамтио како се шепури на тим изложбама и мазно глади брк, разгледајући излошке јабука и шљива осталих конкурената, сигуран да ће баш он опет побрати све златне и сребрене медаље, похвале и плакете. Да ће, када га жири прозове, најприје извадити велику марамицу украшену везом и хучно се ушмркнути, па затим пажљиво поспремити марамицу у џеп хлача, и да ће затим разгрнути самтани сако и палчевима потегнути широке нарамнице и пустити их да му заупцкетају на прсима, све је он знао. Више, пуно га је више занимало да ли су тог јутра сервирали кајзерице с пекмезом од вишања, а онда би још пожелио да му још једанпут опишем сусрет Бен Хура с губавом мајком, велики пламен који ће заувјек уништити ту пећину губаваца. Да, да ми не пропадне улазница, на наговор родитеља, повео сам и дједа Петра у кино. „Хајде да видим и то чудо,

Миливоје“, одговорио је. Тако је да било, поштовани читаоче. Дјед Петар ми се тако обратио. Некад би ме, ионако, звао мојим именом, а некад именом свог унука. Мене је силно то забављало, признајем; нисам имао ништа против да будем и Мили. Нимало ми, међутим, није било забавно када је старац након пола сата почео хркати, имао сам доста мука да не захрче гласно када цијела дворана шмрца и плаче.

Ето, тако је то заправо било. У једном часу, часку, у ствари, док је Мили гегуцкао према степеништу, помислио сам да га позовем и да му кажем пуну истину о том његовом доручку у *Ловачком розу*, о свему. Брзо сам отклонио ту примисао, још брже него што ми је дошла. К врагу и освети, к врагу и понижење, сјети се да ти Ђуро и Мара никад не би опростили да се светиш роду рођеном, ако родбини не можеш помоћи, онда се барем не освећуј, мрмљајући сам поновио њихове ријечи. Био сам одсутан неколико тренутака, свакако. Јер нисам видио да је Мили застао на првој степеници и потегао непостојећи револвер заклоњен шеширом, повикао *паф-паф* – и опалио. Уз поцупкавање, громогласан смијех и галаму:

„Јесам те, рођаче! Јесам те!“

„Јеси, Мили! Јеси!“ , довикнуо сам му, умјесто поздрава.

А онда сам и ја поспремιο своје наочале, изашао на Илицу и зако-
рачио према трамвајској станици. Корачајући кроз мноштво пролазника, помислио сам како сам, ето, ни крив ни дужан, постао и тај *ghostwriter*, продавац прича које се нису а заправо јесу догодиле, али, једном испричане, одједном постоје као да су се заиста збиле, и нисам се уопће осјећао лоше, напротив.